

Provincie Zuid-Holland

Participatieverslag

Beleidsupdate participatie

Team Participatie
31-10-2024

Inhoud

Denk Mee	2
1. Gevolgd participatieproces.....	2
1.1 Waarom hebben we geparticipeerd?	2
1.2 Hoe hebben we geparticipeerd?	3
2. Welke inbreng is opgehaald en hoe is deze verwerkt?	4
2.1 Straatgesprekken.....	4
2.2 Keuzewijzer en indienen van ideeën.....	6
2.3 Denk mee sessies	6
2.4 Open Huis en interviews met medeoverheden	8
3. Toekomstige participatiemomenten	12
3.1. Internetconsultatie	13
3.2. Zienswijzen	13
4. Geleerde lessen	13

Denk Mee

Het participatieproces rondom de actualisatie van het participatiebeleid, oftewel het “Denk mee” traject is in 2024 gestart om tot een nieuw participatiebeleid te komen voor de Provincie Zuid-Holland. Het idee was om het nieuwe beleid vorm te geven door onze nieuwe ervaringen als provincie op het vlak van participatie en door middel van nieuwe inzichten en ideeën van verschillende doelgroepen binnen de provincie. Het traject liep van februari 2024 tot oktober 2024.

In februari van 2024 is er een participatieplan opgesteld waarbij het participatietraject verder is uitgelijnd. Zo is er onder andere een stakeholderanalyse gedaan, is er gekeken naar de verschillende belangen en naar de juiste participatievormen. Het participatietraject is op basis van de stakeholderanalyse vormgegeven. Het bestond uit verschillende participatiemomenten, georganiseerd voor een groot aantal doelgroepen. Zo zijn er onder andere werkgroepen gestart met onderwijsinstellingen en participatieprofessionals, zijn er straatgesprekken gevoerd met inwoners en zijn medeoverheden uitgenodigd voor kennissessies en interviews.

Het doel van het participatietraject was om samen met belanghebbenden het nieuwe participatiebeleid van de Provincie Zuid-Holland vorm te geven. Wat we hiermee wilden bereiken is een geactualiseerd participatiebeleid dat bekend is bij ambtenaren van de Provincie Zuid-Holland, wat helder en begrijpelijk is omschreven, werkbaar is, en waarover zowel intern als extern is geparticipeerd. Daarnaast was het participatietraject ook bedoeld voor de provincie om te oefenen met verschillende vormen van participatie en om hier verder van te leren voor toekomstige trajecten.

Gedurende het proces hebben we veel geleerd over ‘goede’ en ‘slechte participatie’, hoe verschillende mensen mee zouden willen denken en hoe de provincie het beste zou kunnen samenwerken met haar partners. De verwachting is dat het nieuwe beleid na behandeling in de Provinciale Staten in het tweede kwartaal van 2026 zal worden vastgesteld.

1. Gevolgd participatieproces

Het nieuwe participatiebeleid is met de hulp van veel verschillende doelgroepen vormgegeven. Om belanghebbenden te kunnen betrekken bij het nieuwe beleid is er een uitgebreid participatieproces gevolgd.

1.1 Waarom hebben we geparticipeerd?

Een belangrijke taak van de provincie is om ervoor te zorgen dat we goed omgaan met de beschikbare ruimte in Zuid-Holland en dat we een veilige en schone leefomgeving creëren. Het gaat dus vaak over ingewikkelde vraagstukken waarover de meningen uiteenlopen maar die wel grote invloed hebben op de samenleving. Het gaat er dan bijvoorbeeld om hoe we zorgen voor genoeg woningen voor onze inwoners; voor nu en in de toekomst. Hoe we zorgen voor voldoende werkgelegenheid en hoe we ervoor zorgen dat alles goed bereikbaar is en blijft. Maar ook hoe we omgaan met ons klimaat en milieu en de beschikbare energie.

Voor al deze vragen weegt de provincie verschillende, en vaak tegenstrijdige, belangen af. De Provincie Zuid-Holland neemt vervolgens beslissingen over hoe we in Zuid-Holland omgaan met deze opgaven en vraagstukken en stelt daar regels en richtlijnen voor op. Dat noemen we beleid.

De uitgangspunten en regels over wanneer en hoe gesprekken met de omgeving worden gevoerd staan beschreven in het participatiebeleid. Hierin staat hoe de provincie omgaat met het meedenken en meebeslissen van de omgeving en welke spelregels er dan gelden. In het beleid wordt dan bijvoorbeeld wat de provincie onder participatie verstaat, welke uitgangspunten er gelden bij het betrekken van de omgeving en hoe maatschappelijke initiatieven vorm kunnen krijgen

Het huidige participatiebeleid van Provincie Zuid-Holland komt uit 2018 en is vastgelegd in “De participatievisie en -principes van de provincie.” Ondertussen is de wereld veranderd. Zo zijn er nieuwe inzichten opgedaan, bijvoorbeeld over thema's zoals diversiteit en inclusie en digitale participatie. Ook is in de maatschappij behoefte aan meer betrokkenheid bij wat de provincie doet en beslist.

Tegelijkertijd hebben we bij de provincie Zuid-Holland al best wat ervaring met participatie. Zo hebben we het Burgerberaad G1000 Zuid-Holland; Het warmtenetwerk tussen Rijswijk en Leiden; en de participatie rond de regionale energiestrategieën (RES) georganiseerd. De ervaringen die we hebben opgedaan bij het uitvoeren van deze trajecten willen we ook verwerken in het nieuwe participatiebeleid.

Om het beleid goed te laten aansluiten op de wensen en behoeftes van de samenleving is het noodzakelijk dat de provincie een goed beeld heeft van alle belangen die spelen. Daarom is het belangrijk dat inwoners, ondernemers, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke instellingen mee kunnen denken en mee kunnen beslissen over wat er in de provincie gebeurt, en dus ook hoe de provincie met hen samenwerkt. Ten slotte is het ook belangrijk dat ambtenaren en het bestuur van de provincie meedenken over het nieuwe beleid. Zij gaan uiteindelijk dit beleid uitvoeren en op basis van dit beleid beslissingen nemen. Het nieuwe beleid moet helder zijn en werkbaar, en daarom is het ook belangrijk dat deze groepen mogen participeren.

1.2 Hoe hebben we geparticipeerd?

Aan het begin van het traject is er een participatieplan opgesteld. Hierin staat onder andere omschreven welke keuzes we hebben gemaakt in het proces, of er voldoende ruimte was om te participeren, waar wel of niet over kon worden geparticipeerd en hoe we de uitkomsten van het traject verwerken en communiceren.

In het participatieplan is ook omschreven wie we wilden betrekken bij het traject, en op welke manier. Voor elke doelgroep is er een afweging gemaakt voor hoe deze het beste betrokken kon worden. Het traject begon met een verkennende insteek die we breed hebben uitgezet bij inwoners. Aan hen werd gevraagd op welke manieren zij graag zouden willen participeren en wat zij belangrijk vonden bij participatie. Met deze input is er een start gemaakt aan het nieuwe beleid, waarna we meerdere participatiemomenten hebben georganiseerd voor professionele stakeholders met het oog op meer verdieping en input op detailniveau.

Uiteindelijk bestond het participatietraject uit de volgende participatiemomenten:

<i>Participatiemoment</i>	<i>Wie konden meedoen?</i>
Straatgesprekken	Inwoners
Keuzewijzer en indienen van ideeën	Inwoners
Denk mee sessies	Iedereen

Interviews medeoverheden	Gemeenten, provincies, waterschappen, GGD's, veiligheidsregio's, Omgevingsdiensten, Omgevingsdiensten etc.
Werksessies	Kennisinstellingen, participatieprofessionals
Benen op Tafel sessie	Provinciale Staten
Internetconsultatie	Iedereen
Zienswijzen	Iedereen
Informatiesessie GS	Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland

In het participatieplan is ook aandacht besteed aan communicatie voor, tijdens en na de verschillende participatiemomenten. We vinden het belangrijk dat er helder gecommuniceerd wordt en we transparant zijn in hoe het proces verloopt en wat er wordt gedaan met de uitkomsten. Dit participatieverslag is hier onderdeel van.

2. Welke inbreng is opgehaald en hoe is deze verwerkt?

Van februari 2024 tot oktober 2024 zijn er verschillende participatiemomenten geweest waarbij er veel interessante informatie is opgehaald.. In het kader van het 'Denk mee' traject zijn er straatgesprekken uitgevoerd, konden inwoners ideeën insturen en een keuzewijzer invullen en zijn er twee bijeenkomsten georganiseerd waarbij kon worden meegedacht over het beleid.

Daarnaast zijn de wetenschap en professionele stakeholders betrokken bij werksessies waarbij er kritisch werd gekeken naar het concept beleid en zijn er interviews gehouden met medeoverheden over participatie.

2.1 Straatgesprekken

We begonnen het participatietraject met inwoners met een goed gesprek. We hechten waarde aan het directe en persoonlijke contact met onze inwoners. We zijn daarom de straat op gaan om met inwoners in gesprek te gaan over het nieuwe participatiebeleid. Hierbij hebben we op verschillende plekken binnen de provincie inwoners op straat vragen gesteld en dit verwerkt in een verslag.

Wat hebben we gedaan?

Ambtenaren van de provincie deelden een gedichtenbundel uit en stelden daarbij de vraag "hoe kunnen we jou het beste benaderen vanuit de overheid?" of "Zou je mee willen denken met de plannen van de provincie?" Er zijn ongeveer 70 inwoners gesproken, verdeeld over 2 dagen (woensdag 8 mei en vrijdag 10 mei). We zijn het gesprek aangegaan met inwoners in Hellvoetsluis, Delft, Gouda en Lisse.

Wat hebben we geleerd?

Inwoners geven aan dat de overheid (zowel provincie als gemeente) slecht bereikbaar is voor ideeën, vragen of opmerkingen. Ze ervaren de overheid als gesloten, er is geen open houding. Het zou goed zijn als er meer een "ja, mits" houding moeten zijn dan een "nee, tenzij" houding.

Daarnaast is het vaak onduidelijk waar de provincie over gaat. Inwoners geven aan graag mee te denken, maar niet goed te weten waarover. Dit ervaren we ook vaak in gesprekken waar toch veel onderwerpen door inwoners worden aangekaart, die eerder bij een gemeente liggen of het rijk. De provincie zou zichzelf meer zichtbaar mogen maken, en ook laten zien wat zij heeft bereikt.

Aan inwoners is gevraagd op welke manieren zij mee zouden willen denken. Bevraagden gaven vaak aan een voorkeur te hebben voor onderwerpen die dicht bij hen staan (zoals wegen en woningen) of van groot maatschappelijk belang (zoals klimaat en kerncentrales). Zij willen bevestigd worden op onderwerpen waar zij zelf al kennis van hebben, of waar zij goed over geïnformeerd kunnen worden. Het liefst laagdrempelig en ook zonder jargon. Het terugkoppelen van resultaten, het serieus nemen van de inbreng, het hebben van echte invloed en het maken van duidelijke afspraken zijn hierin ook erg belangrijk.

Het medium waardoor zij willen meedenken verschilt erg. Sommigen geven aan minder tijd te hebben en graag online hun mening te geven of op een rustig moment thuis een enquête in te vullen. Anderen geven een voorkeur aan persoonlijk contact, bijvoorbeeld via bijeenkomsten en gesprekken op straat zoals wij die nu hebben gehouden.

Verder waren er nog een aantal opmerkingen aangaande het bestuur van de provincie. Er wordt opgeroepen tot een open en respectvol, representatief bestuur, die afspraken nakomt en hier ook terugkoppeling over geeft. Er moet meer aandacht worden besteed aan luisteren, zowel binnen het bestuur als naar de inwoner. Het zou minder moeten gaan over wat elke partij in het bestuur wil, en meer over het samenwerken om zo tot een mooie Provincie te komen.

Ten slotte gaven ook een substantieel aantal inwoners aan toch liever niet mee te denken met de provincie. Dit kwam naar voren tijdens het aanspreken van inwoners, waarbij er een signaal werd afgegeven dat mensen niet mee wilden doen of minder bereikbaar waren. Het koste soms moeite om het contact te maken. Maar ook tijdens de gesprekken gaven meerdere inwoners aan liever niet mee te denken met de Provincie. Dit heeft verschillende redenen. Bevraagden gaven aan geen tijd te hebben, of het gevoel te hebben te weinig te weten van de onderwerpen om er een opinie op te geven. Inwoners weten vaak niet goed over welke onderwerpen de provincie gaat en welke taken de provincie heeft. Anderen gaven aan in het verleden wel geparticipeerd te hebben, maar ontevreden of teleurgesteld te zijn in de uitkomsten hiervan. Zij voelden zich niet gehoord en serieus genomen, en zijn daardoor gestopt met participeren. Ook hebben sommige inwoners het gevoel dat participatie schijn is, en er toch niet naar hen geluisterd zou worden. Jongeren die bevestigd zijn geven aan weinig tijd te hebben, of zelfs het gevoel te hebben dat ze niet meedoen of mogen meedoen. Wel werd er aangegeven dat ze meedoen wel belangrijk vinden.

Al met al zijn er veel verschillende perspectieven langsgekomen over zowel participatie als communicatie en de provincie in het algemeen. De straatgesprekken werden door velen als positief ervaren en zijn voor herhaling vatbaar.

Hoe nemen we dit mee?

Tijdens de straatgesprekken zijn er notities genomen van wat er door inwoners werd verteld. Deze notities zijn verwerkt in een kort verslag. Dit verslag is gebruikt als input voor het nieuwe beleid, tegelijkertijd met de Keuzewijzer en de ingediende ideeën. Ten eerste benadrukken de gesprekken dat het belangrijk is dat participatietrajecten maatwerk zijn. Niet elke inwoner heeft de behoefte of de mogelijkheid om mee te doen aan een intensief en actief participatietraject zoals een burgerberaad, maar toch is het belangrijk dat ook diegenen worden gehoord. In het beleid komt dat naar voren door aandacht te besteden aan inclusiviteit.

Ten tweede blijkt dat het scheppen van verkeerde verwachtingen bij participatie voor veel inwoners als erg vervelend wordt ervaren. Daarom is er in het beleid extra veel aandacht voor verwachttingsmanagement en het voorkomen van zogenaamde 'schijnparticipatie' of nepparticipatie.

Tot slot geven inwoners aan dat ze de overheid als erg gesloten ervaren. Bovendien weten ze vaak niet wat een provincie nou precies doet. De overheid is de overheid, of dat nu een provincie of een gemeente is. Daarom benadrukt het beleid het belang van een toegankelijke provincie die écht openstaat voor inwoners en tegelijk op een heldere, vindbare en begrijpelijke manier aangeeft waar zij mee bezig is.

2.2 Keuzewijzer en indienen van ideeën

Naast de het houden van straatgesprekken vonden we het ook belangrijk dat inwoners digitaal mee konden denken over het beleid, vanuit huis en in hun eigen tijd. Tussen 9 april 2023 en 21 mei 2024 konden inwoners hun ideeën insturen en een keuzewijzer invullen over hoe de provincie inwoners beter kan betrekken en laten meedenken bij besluitvorming. Er zijn mooie ideeën ingestuurd en 132 inwoners hebben de keuzewijzer ingevuld.

Wat hebben we gedaan?

Om inwoners een makkelijke mogelijkheid te bieden om mee te denken over het beleid, is er gekozen om inwoners een digitaal participatiemoment te bieden. Dit is opgezet aan de hand van de website [Home | Denk mee met Zuid-Holland](#) in samenwerking met OpenStad. Hier konden inwoners een Keuzewijzer invullen. Aan de hand van verschillende stellingen en vragen is aan inwoners gevraagd hoe zij zouden willen meedenken, meedoen, meewerken en meebeslissen met de provincie. De grote vraag was 'Hoe wil je dat de provincie jou betreft?'. Daarnaast was er ook de mogelijkheid om zelf ideeën in te sturen over hoe de provincie het beste zou kunnen samenwerken. Hier konden andere inwoners dan ook op reageren, of ze dit een goed idee of een minder goed idee vonden.

Wat hebben we geleerd?

Met 132 personen die de keuzewijzer hebben ingevuld hebben we veel interessante meningen en ideeën mogen ontvangen. Hoewel 132 personen niet representatief zijn voor alle inwoners van Zuid-Holland hebben wij hierdoor een mooi beeld kunnen krijgen van de ideeën van de deelnemers over meedenken met de provincie. De resultaten van de Keuzewijzer en de ideeën die zijn ingestuurd zijn terug te lezen op: [Resultaten | Denk mee met Zuid-Holland](#).

Hoe nemen we dit mee?

De resultaten van de Denk Mee website zijn geanalyseerd en er is een kort verslag geplaatst op [Hoe verder | Denk mee met Zuid-Holland](#). Hierbij zijn de resultaten opgedeeld in 6 onderwerpen en wordt er verder ingegaan op hoe wij de resultaten interpreteren en hoe deze verder zijn verwerkt in het beleid. Deze resultaten komen grotendeels overeen met wat er werd opgehaald in de straatgesprekken. Zie dan ook het kopje hierboven voor hoe de resultaten in het beleid zijn beland.

2.3 Denk mee sessies

Naast de straatgesprekken, het invullen van de Keuzewijzer en het insturen van ideeën, vonden we het ook belangrijk om inwoners en professionele stakeholders samen te brengen op het

Provinciehuis om het gesprek aan te gaan over het participatiebeleid. Dit deden we aan de hand van twee interactieve bijeenkomsten.

Wat hebben we gedaan?

We hebben twee zogenoemde “Denk mee” sessies georganiseerd. Tijdens deze sessies gingen we met verschillende doelgroepen in gesprek over participatie in Zuid-Holland. We gingen in gesprek over wat participatie betekent, hoe we met elkaar samenwerken, waarom participatie belangrijk is, hoe we in contact komen met doelgroepen, wanneer we wel en niet participeren en waar participatie aan moet voldoen.

Bij de eerste Denk mee bijeenkomst op 18 juli 2024 hebben we een mooie eerste verkenning gemaakt over hoe medeoverheden en organisaties naar participatie kijken en wat hierbij een gewenste rol is van de provincie Zuid-Holland. Het doel van de sessie was om te informeren over het de actualisatie van het beleid, en om input op te halen van deelnemers over wat zij belangrijk vonden voor het beleid. Er was een keynote van communicatie- en participatiestrateg Feren van Damme, er werd gebruik gemaakt van een Mentimeter om ideeën op te halen en er waren tafelgesprekken over participatie. In de uitnodiging hiervoor hebben we ons gericht op medeoverheden, semioverheden, maatschappelijke organisaties, belangengroepen, bedrijven, ondernemers en kennisinstellingen. Inwoners en studenten hebben we niet specifiek uitgenodigd, maar ze waren wel welkom. Uiteindelijk waren er 18 personen aanwezig.

Als vervolg op de eerste bijeenkomst is er op 16 oktober 2024 een tweede Denk mee bijeenkomst georganiseerd. De focus lag hierbij op het concept beleid wat tegen die tijd was opgesteld, o.a. aan de hand van de input van de eerste sessie. Deelnemers werden geïnformeerd over het proces tot nu toe en zij kregen een eerste blik op het concept beleid. Er was dit keer een keynote over journalistiek en participatie en ook dit keer waren er tafelgesprekken. Tijdens de tafelgesprekken konden deelnemers input leveren over wat ze goed vonden aan het concept beleid, wat er beter kon en wat er eventueel nog werd gemist. Bij deze sessie zijn de eerdere doelgroepen uitgenodigd maar dit keer is er ook extra aandacht besteed aan inwoners en belangengroepen n.a.v. wat deelnemers hadden aangegeven in de Keuzewijzer van de Denk Mee website. Zij hadden aangegeven niet alleen graag zichzelf te vertegenwoordigen als inwoner, maar ook graag vertegenwoordigd te worden door belangengroepen. Vooral bij belangengroepen was dit een succes, zij vertegenwoordigden meer dan de helft van de deelnemers.

Wat hebben we geleerd?

Tijdens de sessies hebben we veel waardevolle gesprekken gevoerd en goede feedback opgehaald. Er was een grote bereidwilligheid om mee te denken met het nieuwe beleid en deelnemers waren zich goed bewust van het belang van een goed participatiebeleid voor de samenwerking met verschillende doelgroepen.

Deelnemers bij de eerste sessie gaven bijvoorbeeld aan dat verwachttingsmanagement heel belangrijk is en dat er ook echt voldoende beïnvloedingsruimte moet zijn bij een participatietraject (niet participeren om het participeren). Ook is het belangrijk dat de provincie geen aannames doet over de meningen van anderen en de uitkomst van het participatietraject altijd in lijn is met de voorkeur van de provincie. Daarnaast gaven ze ook aan dat je geen beleid maakt over mensen, maar met mensen. Er moet echt gepraat worden/contact worden gezocht met elkaar. Ook kwamen o.a. transparantie, evaluatie, kennis delen en gelijkwaardigheid aan bod.

Bij de tweede bijeenkomst merkten we dat er bij de punten die werden aangedragen voor het concept beleid best veel overlap zat met de punten uit de eerste bijeenkomst. Dit is positief, aangezien dit kan worden gezien als bevestiging dat de punten uit de eerdere sessie goed waren verwerkt in het concept beleid. Maar er werden ook nieuwe inzichten opgedaan, zoals dat er moet worden gelet op overlap bij participatie in de grensstreken van de provincie. Ook is het belangrijk dat overheden en instanties beter moeten samenwerken om wildgroei van participatietrajecten over hetzelfde onderwerp te voorkomen.

Hoe nemen we dit mee?

Voor beide sessies is er een kort participatieverslag opgesteld. Deze is vervolgens ook gedeeld met de deelnemers. Naar aanleiding van deze sessie is het concept beleid ook gedeeld op de Denk Mee website. Hier konden geïnteresseerden ook een reactie geven.

Opnieuw werd duidelijk dat verwachttingsmanagement ontzettend belangrijk is en dat participatie altijd een doel moet hebben. Als er niks te beïnvloeden valt moet er ook geen participatie plaatsvinden waarbij wordt gedaan alsof er wel iets te beïnvloeden valt. Dit komt heel duidelijk terug in het nieuwe beleid.

Ook het belang van een echt gesprek werd benadrukt. Je maakt beleid met mensen, niet over mensen., hoewel hierbij wel moet worden gezegd dat het niet altijd mogelijk is om iedereen tevreden te stellen. Maar wanneer je op tijd in gesprek gaat is er toch vaak veel mogelijk, kom je tot nieuwe inzichten en zorg je er in elk geval voor dat je geen beleid maakt over de hoofden van mensen heen. Dit wordt meegenomen in het nieuwe participatiebeleid door de nadruk te leggen op het vroegtijdig betrekken van belanghebbenden bij zaken die hen aangaan.

2.4 Open Huis en interviews met medeoverheden

De Provincie Zuid-Holland heeft een nauwe samenwerking met gemeenten, veiligheidsregio's, GGD's, omgevingsdiensten en andere medeoverheden binnen de provincie. Om deze reden is het belangrijk om medeoverheden direct te betrekken bij het opstellen van het nieuwe participatiebeleid.

Op 28 maart 2024 was er voor medeoverheden de gelegenheid om te participeren tijdens het Open Huis op het Provinciehuis. Het Open Huis is een jaarlijks evenement waarbij de provincie in gesprek gaat met belangstellenden over de beoogde aanpassingen in het provinciale Omgevingsbeleid die naar verwachting in 2024 en 2025 zullen worden doorgevoerd. Hier werd ook de actualisatie van het participatiebeleid toegelicht en werden deelnemers geraadpleegd over hun ideeën en behoeften. Ook werd er bij de uitnodiging uitgevraagd of medeoverheden geïnteresseerd waren in een verdiepend interview of op een andere manier zouden willen meedenken.

Wat hebben we gedaan?

Aan de hand van de deelnemers aan het Open Huis is er gekeken welke medeoverheden goed vertegenwoordigd waren en welke minder. De doelgroepen die minder vertegenwoordigd waren, veiligheidsregio's, waterschappen en GGD's, zijn later nog benaderd voor een interview om ook deze perspectieven op tafel te krijgen. Ook de medeoverheden die zich eerder hadden opgegeven voor een interview zijn gecontacteerd. In september 2024 zijn er verschillende (online) interviews afgenomen. Hierbij werden verschillende vragen gesteld over de samenwerking met de provincie en participatie in het algemeen. De interviews duurden +-1 uur.

Daarnaast is er ook een onderzoek verricht naar de vraag naar de behoeften van gemeenten in relatie tot ons participatiebeleid waarbij er interviews zijn afgenomen bij gemeenten. Hier is ook gevraagd naar hun mening over het nieuwe participatiebeleid.

Wat hebben we geleerd?

Door interviews te houden met medeoverheden hebben we veel nieuwe inzichten opgedaan naar hun eigen werkwijzen op het gebied van participatie, de knelpunten en successen die zij ervaren en hoe zij de samenwerking met de provincie ervaren. Er is onder andere gesproken over de definitie van participatie, en de rol die medeoverheden verwachten van de provincie op het gebied van participatie. Opvallend is dat dat elke organisatie haar participatie anders inricht, maar dat de kern en de speerpunten vaak wel overeenkomen, dat de meningen over of informeren participatie is verdeeld zijn en dat de rol van de provincie vaak wordt aangegeven als faciliterend en als kennisknooppunt.

Uit het onderzoek bij gemeenten blijkt dat gemeenten tegen verschillende uitdagingen aanlopen als het gaat om participatie:

- Het meekrijgen van inwoners in de Omgevingsvisie
- De rol van de Gemeenteraad
- Kennis middelen en capaciteit
- Samenwerking met initiatiefnemers
- Toepassing participatie bij gemeenten
- Het samenwerken met externe bureaus
- Verstandhouding met provincie Zuid-Holland

Uit het onderzoek komt de aanbeveling dat de provincie zou moeten inzetten op koppelkansen en connectiviteit tussen de provincie, gemeenten en inwoners. Daarnaast is er de oproep dat de provincie nog meer moet weten wat er speelt in de gemeenten en dat gemeenten graag willen dat er vaker wordt aangesloten bij Omgevingstafels.

Wat nemen we mee?

De input vanuit de sessie bij het Open Huis is verzameld en vervolgens gedeeld met de deelnemers. De interviews met medeoverheden die misten bij het Open Huis of die zichzelf hadden aangemeld voor een interview zijn verwerkt in korte samenvattingen en weer gedeeld met de geïnterviewden ter controle. Vervolgens is de input verwerkt in het nieuwe beleid. De interviews met de gemeenten zijn in het kader van het onderzoek verwerkt in "Gemeenten binnen Zuid-Holland: Uitdagingen bij lokaal participatiebeleid".

Het belangrijkste punt dat wordt overgenomen in het nieuwe participatiebeleid is dat de samenwerking met medeoverheden kan worden versterkt. Inwoners zien ons vaak als één overheid en hier moeten we dan ook zoveel mogelijk naar handelen in het contact met inwoners. Dus samenwerken als het gaat om participatie en gebruik maken van elkaars kennis en expertise. Aan het samenwerken met onze partners waaronder medeoverheden is een apart hoofdstuk gewijd.

2.5 Werksessies

Wat hebben we gedaan?

Er zijn drie verschillende co-creatieve werksessies georganiseerd. Deze hadden steeds een ander onderwerp en waren bedoeld om wetenschappers en ervaringsdeskundigen een bijdrage te laten leveren aan het participatiebeleid. Tijdens de sessies werden de deelnemers intensief geraadpleegd

bij het schrijven van het participatiebeleid. Er werden ideeën en feedback opgehaald over het beleid, waarbij elke sessie een ander deelonderwerp centraal stond. De volgende sessies zijn gehouden:

- Sessie 1 (26 april 2024): Eerste Verkenning en Participatiedefinitie
- Sessie 2 (3 juli 2024): Visie, Participatieladder en Afwegingskader
- Sessie 3 (26 oktober 2024): Digitale Participatie, Burgerinitiatieven & Uitdaagrecht

Tevens zijn er voor de beleidsactualisatie zes diepte-interviews afgenomen met acht beleidsambtenaren binnen Provincie Zuid-Holland. Tijdens deze interviews werd er in eerste instantie stilgestaan bij de manier waarop zij actoren bij het beleid betrekken. Ook gaven ambtenaren hun definitie van participatie en benoemden ze succesfactoren en risicofactoren. Uit de interviews bleek dat beleidsambtenaren in hun dagelijkse werkzaamheden al veelvuldig met participatie bezig zijn zonder dat zij daarbij altijd bewust het participatiebeleid toepassen. Om deze reden is het waardevol om met beleidsambtenaren in gesprek te gaan over hun perspectief op participatie.

Wat hebben we geleerd?

Tijdens de eerste werksessie werd duidelijk dat de gebruikte definitie van participatie vooral gaat over waarden: wat vinden we als provincie belangrijk? Bovendien heeft die definitie ook invloed op hoe er straks door ambtenaren en bestuur naar participatie wordt gekeken. Als we de participatiewetenschappers dan vragen naar wat er naar voren moet komen hebben ze het vooral over het hebben van invloed, samenwerken en een netwerkbenadering. Wat betreft een eerste verkenning van mogelijk beleid kwam van alles naar voren. Belangrijke punten waren onder andere dat de provincie flexibel moet zijn zonder té veel kaders, en dat er nadruk moet worden gelegd op de verschillende doelen van participatie. Het doel leidt tot de keuze voor participatiemiddelen, niet andersom.

De tweede werksessie had voornamelijk betrekking op de participatievisie van de provincie, verschillende participatievormen en wanneer de provincie wel/geen participatie zou moeten inzetten. Een belangrijk punt dat naar voren kwam in deze en ook de vorige werksessie is dat het goed kan zijn de provincie minder centraal moeten stellen en vooral ons netwerk en verschillende relaties te noemen. Ook waarom we nu zo op participatie inzetten en de relatie met de representatieve democratie mag volgens de deelnemers meer naar voren komen. Tot slot is het volgens de deelnemers ontzettend belangrijk om transparant te zijn. Dus benoemen wanneer/waarom je niet participeert, goed verwachtingsmanagement bij participatie en vooral géén schijn- of nepparticipatie waarbij belanghebbenden in feite geen invloed kunnen uitoefenen.

Tijdens de derde werksessie werd ingezoomd op initiatieven vanuit de maatschappij en digitale participatie. Belangrijkste conclusie is dat de provincie vooral open, behulpzaam en bereikbaar dient te zijn. Kijken naar wat wél kan, ook wanneer er misschien op het eerste gezicht belemmeringen zijn. En initiatieven actief op weg helpen wanneer ze de provincie benaderen. Wat betreft digitale participatie werd geadviseerd om niet te zeer te focussen op digitale tools, maar vooral te gaan voor bereikbaarheid en een heldere, vindbare informatievoorziening. Als we het dan wel over tools hebben is het belangrijk om te kiezen voor een (beperkt) aantal tools die echt een doel dienen en deze op de juiste manier op het juiste moment te gebruiken.

De beleidsambtenaren die meededen met de interviews beschreven verschillende succes- en risicofactoren voor participatie die ook een plaats hebben gekregen in het beleid. Zo mogen er geen verwachtingen worden gewekt die niet waar te maken zijn. Om deze reden moet de provincie vooraf helder de doelen van participatie communiceren. Ambtenaren dienen ten allen tijden eerlijk en

transparant te zijn. Daarnaast dient de provincie te investeren in de verbinding met actoren uit de samenleving en oprecht te luisteren. Op deze manier kan het wederzijds vertrouwen groeien.

Hoe nemen we dit mee?

We hebben allereerst gekozen voor een participatiedefinitie die echt omvat wat we als provincie belangrijk vinden bij participatie: dat belanghebbenden écht invloed kunnen uitoefenen op onze besluitvorming. Dit komt ook telkens terug in onze visie en de maatregelen uit het beleid. Wanneer er niets kan worden beïnvloed heeft participatie weinig zin. Buiten dat er sprake moet zijn van invloed hebben we geprobeerd zo min mogelijk harde kaders en voorwaarden te stellen aan participatie. Maatwerk en kijken naar wat wél kan in plaats van wat niet kan is het belangrijkste.

Ten tweede besteden we in het beleid veel aandacht aan openheid en verwachtingsmanagement. Dat we altijd kijken naar wat wél kan betekent niet dat alles kan. Daarover moeten we duidelijk zijn naar belanghebbenden en geen verkeerde verwachtingen scheppen.

Ten derde is er in het beleid extra aandacht gekomen voor hoe we omgaan met al onze belanghebbenden. Dat zijn niet alleen inwoners, maar ook onze medeoverheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Als provincie zijn we slechts één organisatie binnen een heel scala aan mensen en organisaties die samen de leefomgeving maken. Dat moet in het beleid naar voren komen.

Tot slot zijn er een aantal bevindingen uit de interviews met beleidsambtenaren in het beleid verwerkt. Zo gaven verschillende beleidsambtenaren aan dat er selectief moet worden omgegaan met het opzetten van een participatietraject. Als medeoverheden in een bepaald gebied al participatie organiseren dan dient de provincie vroegtijdig de samenwerking aan te gaan met deze medeoverheden en andersom. Alle gesproken beleidsambtenaren vinden dat participatie betekent dat actoren ruimte krijgen voor beïnvloeding. Informeren zien zij dus niet als participatie, maar wel als een belangrijke voorwaarde. Daarbij vinden diverse beleidsambtenaren het belangrijk dat de provincie zich open stelt voor ideeën uit de samenleving. Participatie is volgens hen namelijk essentieel om oplossingen voor complexe problemen te vinden en is iets wat continu plaatsvindt. Bovendien is het belangrijk volgens de ambtenaren dat de provincie gelooft in het feit dat een diversiteit aan perspectieven meerwaarde oplevert.

2.5 Benen op tafel gesprek

De Provinciale Staten zijn de gekozen volksvertegenwoordiging van de provincie. Zij beslissen uiteindelijk over het nieuwe participatiebeleid. Om deze reden was het dan ook belangrijk om leden van de Provinciale Staten te betrekken bij het opstellen van het nieuwe participatiebeleid.

Wat hebben we gedaan?

Op maandag 26 augustus 2026 hebben we een zogenoemd 'Benen op tafel gesprek' gehouden met leden van de Provinciale Staten (PS-leden). Een Benen op tafel gesprek is een gesprek bedoeld om op een laagdrempelige manier met elkaar te discussiëren of brainstormen over een onderwerp, in dit geval het nieuwe participatiebeleid. Bij het gesprek waren negen PS-leden aanwezig van verschillende politieke partijen, gedeputeerde Mariëtte van Leeuwen was hierbij als portefeuillehouder van het onderwerp participatie en leden van het team Participatie leidden de sessie. Er werd aan de PS-leden gevraagd hoe zij participatie zien.

Wat hebben we geleerd?

De PS-leden geven aan dat ze verwachtingsmanagement erg belangrijk vinden. De kaders van een participatieproces moeten goed worden aangegeven, en er moet duidelijk zijn wat er met de uitkomsten gebeurt, hoe het besluitvormingsproces gaat en wanneer de uitkomsten door de provincie worden verwerkt. Participanten moeten vanaf het begin van het proces goed geïnformeerd worden zodat zij hen besluiten kunnen baseren op voldoende kennis en feiten. Maar er moet ook plaats zijn tijdens een participatietraject om gevoelens te kunnen uiten. PS-leden vinden het belangrijk dat mensen zich goed gehoord voelen en serieus worden genomen.

Ook is er gesproken over de rol van de Provinciale Staten bij participatietrajecten. Zo kwam het delen van controle in een participatieproces als onderwerp op tafel. Als bestuur van de provincie betekent participatie voor de PS-leden ook het weggeven van een stuk controle, met vertrouwen in de kennis en kunde van de inwoner of andere belanghebbende. Daarnaast zien de PS-leden hun rol als initiatiefnemer voor participatietrajecten. Zij bewaken het proces en stellen de kaders van de trajecten. Zo kunnen zij bijvoorbeeld kaders meegeven voor een participatietraject. De PS-leden gaven aan dat ze het belangrijk vinden dat de provincie goed kan uitleggen waarom zij voor een bepaalde vorm van participatie kiest. Participatie is maatwerk, en dus moet er een zorgvuldige keuze worden gemaakt in hoe we als provincie belanghebbenden betrekken.

Ook representativiteit kwam aan bod. PS-leden hechten een grote waarde aan representativiteit en inclusiviteit bij de participatietrajecten. Ze onderkennen wel dat het vaak moeilijk is om een goede afspiegeling van de samenleving te betrekken bij participatietrajecten. Het gebruiken van een mix aan participatiemiddelen zou hierbij kunnen helpen. Wanneer een participatietraject niet representatief is of als er goede argumenten zijn om de uitkomst niet op te volgen, dan kan dit voor spanning zorgen. Bijvoorbeeld wanneer uitkomsten van participatietrajecten verschillen met ideeën van de politiek of wanneer een groep niet representatief (genoeg) wordt geacht. Provinciale Staten worden democratisch gekozen en hebben daarom de bevoegdheid om beslissingen te nemen.

Hoe nemen we dit mee?

Net als bij de andere participatiemomenten werd op basis van het doel de participatieaanpak bepalen, maatwerk bieden, representativiteit, heldere communicatie en verwachtingsmanagement, als erg belangrijk gezien. Hier wordt dan ook aandacht aan besteed in de participatieprincipes in het beleid/

Dat participatie ook een stukje controle weggeven omvat, werd door de Provinciale Statenleden onderkent. Dit is meegenomen in de hernieuwde definitie van participatie waarbij het echt gaat om invloed en het delen van controle over vraagstukken. Provinciale Staten onderkennen dat participatie en de reguliere systemen van de provincie soms voor spanning kunnen zorgen. Dit erkent de provincie in het beleid.

Wat betreft representativiteit kiest de provincie ervoor om zich in het beleid vooral te richten het betrekken van verschillende perspectieven (diversiteit). De provincie probeert participatie ook zo toegankelijk mogelijk te maken (inclusie) - bijvoorbeeld door in één traject een mix van participatiemiddelen naast elkaar te gebruiken - maar vindt diversiteit belangrijker als het gaat om het verkrijgen van representatieve uitkomsten.

3. Toekomstige participatiemomenten

Op het moment van schrijven van dit participatieverslag ligt er een eerste versie van het nieuwe

participatiebeleid. Hier houdt het participeren echter nog niet op. Voor alle doelgroepen bestaat er nog de mogelijkheid om te participeren tijdens de internetconsultatie en de ter inzagelegging. Daarnaast zal er ook nog geparticipeerd worden met de Gedeputeerde Staten van de provincie en zullen de ambtenaren van de provincie worden meegenomen in het nieuwe beleid. Hieronder worden deze momenten beschreven.

3.1. Internetconsultatie

De internetconsultatie vindt naar verwachting plaats in maart 2025. Onderdeel van de herziening is een internetconsultatie over de concept herziening. Inwoners, overheden, en overige stakeholders kunnen schriftelijk reageren op (elementen van) de herziening. Deze reacties worden t.z.t. hier opgenomen.

3.2. Zienswijzen

Wanneer er een conceptversie van de nieuwe participatie visie –en principes ligt zal deze ook ter inzage worden gelegd. Op deze manier kunnen alle stakeholders nog een reactie geven op het stuk. Dit zal verlopen via de regelingen voor ter inzagelegging van beleidsstukken van de Provincie. Zienswijzen kunnen naar verwachting september 2025 worden ingediend.

4. Geleerde lessen

Als Provincie Zuid-Holland hebben we gedurende het participatietraject ontzettend veel geleerd. We hebben gesproken met inwoners, medeoverheden, ambtenaren, wetenschappers, participatieprofessionals, de gedeputeerde en Provinciale Statenleden. Elk gesprek, commentaar reactie of opmerking heeft ons weer tot nieuwe inzichten gebracht. De leerpunten die hier vaak in terug kwamen waren als volgt.

- De samenwerking van de Provincie met medeoverheden kan worden verbeterd. De provincie zou een meer verbindende en netwerkende rol kunnen spelen.
- Zorg voor een goed verwachtingsmanagement; zowel in het besluitvormingsproces als in het stellen van heldere kaders.
- Participatie moet een doel hebben, en de vorm moet worden gekozen aan de hand van dit doel. Voorkom schijnparticipatie, er moet voldoende mate van invloed zijn.
- Wees transparant en open in de communicatie, ook over waarom iets wel of niet kan bij een participatietraject en wie uiteindelijk de beslissing neemt.
- Inwoners zien de provincie vaak als gesloten en weten niet goed wat de provincie doet. Dit maakt participeren moeilijk of soms onaantrekkelijk.
- Participatie doe je met mensen, niet over mensen. Ga op tijd het gesprek met elkaar aan en geef elkaar hierin de ruimte.
- Niet iedereen wil participeren, en niet iedereen wil op dezelfde manier participeren. Bied een verscheidenheid aan participatiemogelijkheden aan zodat zoveel mogelijk belanghebbenden willen en kunnen meedoen.
- Participanten willen gehoord worden en serieus worden genomen. Ook representatie is belangrijk.

- Het is onduidelijk hoe de rol van de Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten eruitziet bij verschillende vormen van participatie. Het zou waardevol kunnen zijn om te onderzoeken hoe de rollen van de Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten eruitzien bij verschillende vormen van participatie.